

Innspill til Stortingets familie- og kulturkomité Prop. 41 LS (2025–2026) – Endringer i åndsverkloven mv.

NOPA – Norsk forening for komponister og tekstforfattere – er en interesseorganisasjon for komponister, tekstforfattere, låtskrivere og musikkprodusenter med om lag 1 700 medlemmer og 600 tilknyttede. Våre medlemmer skaper i stor grad sin egen arbeidsplass og er hovedsakelig selvstendig næringsdrivende eller frilansere.

Komponister og tekstforfattere lever av inntekter fra egen opphavsrett. Gjennomføringen av digitalmarkedsdirektivet vil derfor ha stor betydning for NOPAs medlemmer.

NOPA er i utgangspunktet positiv til store deler av digitalmarkedsdirektivet, som på flere områder styrker opphavernes posisjon i møte med digitale plattformtjenester preget av brukeropplastet innhold.

Samtidig mener NOPA at enkelte bestemmelser reiser betydelige prinsipielle og praktiske utfordringer. Flere av disse problemstillingene ble også påpekt av NOPA, TONO, Kunstnernettverket og andre kunstnerorganisasjoner i høringsrundene i 2021 og 2024.

1. Tekst- og datautvinning (TDM) – artikkel 3 og 4

NOPA er særlig bekymret for gjennomføringen av bestemmelsene om tekst- og datautvinning i artikkel 3 og 4.

Ordningen med reservasjonsrett innebærer omfattende unntak fra opphaverens enerett til eksemplarframstilling og representerer et prinsipielt skifte ved at samtykkekravet erstattes med en reservasjonsrett («opt-out») for kommersiell bruk til tekst- og datautvinning og KI-trening.

Ordningen med at opphavere må reservere seg mot at deres verk brukes til trening av kunstig intelligens og annen kommersiell tekst- og datautvinning snur opp ned på det grunnleggende prinsippet om samtykkekrav. Reservasjonsretten som kommer «i bytte mot» enerett, svekkes så av departementet, når de uttaler at – «tekstlig reservasjon som regel ikke vil være hensiktsmessig».

Det er vanskelig å se hvordan reservasjonsretten på noen annen måte skal kunne utøves på i praksis: Det finnes i dag ingen kjente protokoller for denne type metadata i musikkinnspillinger, og dersom metadata følger filene vil de likevel ikke være tilstede i nyinnspillinger av musikkverket.

NOPA vil understreke at utviklingen etter at DSM-direktivet ble vedtatt i 2018 og 2019, viser at dagens opt-out-modell er omstridt og under ny vurdering i Europa. Stortinget bør utvise varsomhet i å etablere en omstridt ordning, som også er under revisjon i EU-systemet.

En rettighet som ikke kan håndheves effektivt er i prinsippet ingen rettighet, og reservasjonsretten fremstår med dette som rent illusorisk for NOPAs medlemmer.

NOPA ber komiteen vurdere:

- om bestemmelsene står seg mot tretrinnsstesten
- om reservasjonsretten (blant annet nedfelt i Bern-konvensjonens art 9 (2) og TRIPS-avtalen art 13), slik den er foreslått gjennomført, oppfyller EU-rettsens krav til effektiv virkning (effet utile)
- hvilket handlingsrom Norge har for å utsette gjennomføringen av art. 3 og 4

Når adgangen til å reservere seg ikke fremstår som reell og praktisk tilgjengelig, oppstår det etter NOPAs syn prinsipielle spørsmål knyttet til både EU-rettslige og grunnleggende rettsstatlige hensyn. En feilslått lovgivning på dette området vil kunne gjøre uopprettelig skade for norske kunstnere.

2. Tvisteløsning

NOPA støtter forslaget om etablering av en alternativ tvisteløsningsordning.

Samtidig er vi bekymret for at ordningen ikke vil fungere etter sin hensikt dersom behandling forutsetter samtykke fra begge parter. I mange av disse sakene vil det foreligge en betydelig styrkeubalanse mellom opphaver og kommersiell aktør. Dersom den sterke parten kan blokkere eller trenere nemndsbehandling, vil resultatet i praksis være at tvister igjen må løses gjennom ordinære domstoler.

Dette vil være stikk i strid med intensjonen bak direktivet og undergrave formålet med å etablere en tilgjengelig og effektiv tvisteløsningsmekanisme.

NOPA ber derfor komiteen vurdere løsninger som sikrer at tvisteløsningsordningen blir reelt tilgjengelig og kan tas i bruk også der partene ikke er enige om behandling.

3. Klasseromsregelen

NOPA støtter å fjerne den såkalte «klasseromsregelen» for bruk av verk i undervisningsvirksomhet (åvl. §43).

NOPA stiller seg bak høringsinnspillene fra TONO og Kunstnernettverket.

Oslo, 2. juni 2026

Torgny Amdam
styreleder

Tine Tangestuen
adm. leder